

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 29.4.2020 г.
COM(2020) 315 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Подкрепа за Западните Балкани за борба с COVID-19 и за възстановяване след
пандемията**

**Принос на Европейската комисия за срещата на лидерите от ЕС и от Западните
Балкани на 6 май 2020 г.**

Съобщение на Комисията относно подкрепата за Западните Балкани за борба с COVID-19 и за възстановяване след пандемията

I. Въведение

Западните Балкани са неразделна част от Европа, както и геостратегически приоритет за Европейския съюз. Европейската перспектива за целия регион беше потвърдена отново през март 2020 г., когато държавите членки подкрепиха предложенията на Комисията за **засилена методология**¹ в процеса на присъединяване и взеха решение за започване на преговори за присъединяване с **Република Албания и Република Северна Македония**. За Европейския съюз е от ключово значение да продължи да насърчава стабилността и просперитета в този регион и да надгражда върху общите стратегически интереси.

Въпреки решителните мерки, които партньорите от Западните Балкани предприеха, освен непосредствените последици за хората, **пандемията от COVID-19 оказва силно отрицателно въздействие върху икономиките в региона и живота на хората**. Това е безпрецедентна тежест за техните системи за здравеопазване и социална закрила. Хиляди граждани рискуват да загубят работата си, а временните държавни мерки за подкрепа (обезщетения за безработица, отсрочване/освобождаване от данъци и социалноосигурителни вноски и т.н.) имат голямо фискално въздействие. Освен това на правителствата се налага бързо да разширят обхвата на системите за социална закрила. Пандемията засегна и общата работа в областта на миграцията.

Въпреки че самият ЕС е силно засегнат от пандемията, той има особена **отговорност и интерес да ръководи глобалната реакция** и да предоставя помощ на нуждаещите се партньори, още повече когато те са негови непосредствени съседи. В рамките на своите международни усилия ЕС **предоставя жизненоважна и безпрецедентна подкрепа за Западните Балкани**. ЕС осигурява финансова подкрепа от над 3,3 милиарда евро за страните от региона в отговор на непосредствената здравна криза и произтичащите от нея хуманитарни нужди, както и за постигането на по-дългосрочен структурен ефект върху техните общества и икономики. Като се има предвид европейската перспектива пред тях, ЕС третира Западните Балкани и като привилегирани партньори, предоставяйки им достъп до много инициативи и инструменти, запазени за държавите — членки на ЕС.

Лидерите на ЕС и тези от региона ще се срещнат на 6 май 2020 г., за да обсъдят предизвикателствата, пред които са изправени. С цел да се допринесе за тази дискусия, в настоящото съобщение се описва **солидарността на Европейския съюз със Западните Балкани** към усилията им за справяне с непосредствените последици от COVID-19 и се очертават областите на взаимно сътрудничество. В съобщението се предвижда по-дългосрочна подкрепа от ЕС за икономическо възстановяване, **полагайки основите за по-подробен икономически и инвестиционен план за региона, който Комисията ще представи по-късно тази година**. В него също така се предвижда ангажиментът и подкрепата на ЕС за реализирането на европейската

¹ Съобщение на Комисията „Засилване на процеса на разширяване —надеждна перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани“ [COM\(2020\) 57 final](#)

перспектива на региона да се засилят допълнително, като на всички партньори се окаже подкрепа, за да дадат по-силен тласък на **необходимите основни реформи в сферата на демокрацията, върховенството на закона и икономиката** съгласно засилената методология.

II. Подкрепа на ЕС за Западните Балкани в борбата с COVID-19

В отговор на кризата ЕС реши да отпусне значителна финансова подкрепа, но също така и да включи Западните Балкани в своя отговор във възможно най-голяма степен. Въпреки че други партньори също предоставиха подкрепа за региона, гъвкавите процедури и навременните решения поставиха отново ЕС в позицията на най-ефективен и надежден партньор на региона.

ЕС мобилизира **пакет от над 3,3 милиарда евро** в полза на **гражданите** на Западните Балкани². Той включва преразпределения от **Инструмента за предприсъединителна помощ**³ в размер на **38 милиона евро** за незабавна подкрепа за сектора на здравеопазването, по-специално чрез доставянето на основни материали, необходими за опазване на човешкия живот, като лични предпазни средства, тестове и апарати за изкуствена белодробна вентилация⁴, **389 милиона евро** за посрещане на **нуждите от социално и икономическо възстановяване** и допълнителен **пакет от 455 милиона евро** за **възобновяване на икономиката** в региона в тясно сътрудничество с международните финансови институции, както и предложение⁵ за предоставяне на **750 милиона евро макрофинансова помощ** и **пакет от 1,7 милиарда евро** от **Европейската инвестиционна банка**. ЕС предоставя също така **непосредствена хуманитарна помощ за бежанците и мигрантите в уязвимо положение, възлизаща на 4,5 милиона евро**, с цел осигуряване на закрила, подкрепа за непридружените ненавършили пълнолетие лица и здравни грижи, включително подготовка за борба с COVID-19, и спешна подкрепа за мигрантите и бежанците, блокирани в Западните Балкани, от **Инструмента, допринасящ за стабилността и мира, в размер на 8 милиона евро**. Освен това във **фонд „Солидарност“** на ЕС, който е отворен за тези държави от Западните Балкани, които вече водят преговори за присъединяване към ЕС, бяха включени и кризите, свързани с общественото здраве.

Голяма част от икономическата подкрепа, предоставена от ЕС, ще **помогне на частния сектор да посрещне ликвидностните и финансовите предизвикателства**

² Финансиране, предоставено в рамките на съществуващата многогодишна индикативна програма за периода 2014—2020 г.

³ Съществуващите програми за подпомагане по ИПП също са в процес на адаптиране и ускоряване, напр. предприсъединителната помощ на ЕС за развитието на селските райони (IPARD) и за трансграничното сътрудничество между ЕС и Западните Балкани (REGIO).

⁴ ЕС финансира доставката на близо 95 000 теста за COVID, 500 болнични легла, 450 апарати за ИБВ, 100 монитори на витални показатели при интензивно лечение, 100 контейнера за клиничен триаж, 10 линейки, както и над 4,5 милиона предпазни средства и стотици медицински изделия (напр. рентгени, ЕКГ апарати, компютърни томографи, дефибрилатори, инфузионни помпи) и хиляди консумативи (напр. термометри, катетри, епруветки, спринцовки, маски). ЕС освен това пое разходите за 16 полета на дълги разстояния, с които бяха превозени 750 тона медицински консумативи, закупени от други източници.

⁵ Предложение за решение на Европейския парламент и на Съвета относно предоставяне на макрофинансова помощ на партньорите, обхванати от политиките за разширяване и съседство, в контекста на кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19 (2020/0065 (COD), 22 април 2020 г.)

чрез мобилизирането на финансирано от ЕС гаранционни схеми в сътрудничество с международните финансови институции.

Отговорът на ЕС следва **подхода на „Екип Европа“⁶**: нашата бърза и целенасочена подкрепа съчетава ресурси от институциите на ЕС, държавите членки и финансовите институции, по-конкретно Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие. Заедно с нашите партньори ще гарантираме, че с вече разпределените за тях значителни средства от ЕС се оказва целенасочена помощ за преодоляване на последиците от пандемията. Успоредно с това някои държави — членки на ЕС, предоставят и двустранна подкрепа под формата на финансови средства и дарения в натура.

Вследствие на разпространението на COVID-19 Западните Балкани задействаха също и **Механизма за гражданска защита на Съюза (МГЗС)** и вече започнаха да получават помощ от държавите членки и от участващите държави в МГЗС. Като участващи държави в Механизма **Сърбия, Северна Македония и Черна гора** могат да дават своя принос да искат подкрепа от rescEU, включително резерва от медицински мерки за противодействие и оборудване. Блокираните граждани от Западните Балкани бяха сред хората, репатрирани в Европа благодарение на полетите, организирани и съфинансирани от Механизма за гражданска защита на Съюза. Органите за гражданска защита на Западните Балкани ще продължат да участват в обучения, учения и обмен на експерти по линия на МГЗС. Освен това ЕС **приветства горещо ценната подкрепа**, която Западните Балкани оказаха на ЕС и на своите непосредствени съседи с изпращането на медицински персонал и оборудване. Това е израз на солидарността и основните ценности, върху които се гради ЕС.

Нестихващата пандемия ясно показва как ЕС и Западните Балкани работят съвместно за **справяне с общите предизвикателства**. Тази работа включва **съвместното възлагане на обществени поръчки за медицинско оборудване**, освобождаването на региона от **схемата на ЕС за разрешаване на износа** за лични предпазни средства⁷ и **доставянето от ЕС на материали за изследвания**, разработени от Съвместния изследователски център на Европейската комисия, за да се гарантира правилното функциониране на изследванията за коронавируса в Западните Балкани. Заинтересованите страни от целия регион са пълноценно интегрирани в европейската **научноизследователска и иновационна работа**, свързана с COVID-19. Целият регион се ползва също от техническа помощ и обмен на информация с посредничеството на **Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията**, като същевременно страните кандидатки от Западните Балкани са поканени като наблюдатели в **Комитета за здравна сигурност на ЕС** и имат достъп до свързващата ги **система за ранно предупреждение и реагиране**.

Със съвместното предложение на Постоянния секретариат на Транспортната общност и ЦЕФТА бе гарантирано, че в концепцията за „зелените ленти за преминаване“ са включени и Западните Балкани, което осигурява бързия поток на стоки от първа необходимост в рамките на региона. Комисията е готова да асоциира тясно региона към изпълнението на своята **„Съвместна европейска пътна карта за вдигане на противоепидемичните мерки във връзка с COVID-19“**. Извън контекста на настоящата

⁶ Съобщение относно действията на ЕС за глобално реагиране на COVID-19 (JOIN(2020)11 final, 8.4.2020 г.)

⁷ Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/568 на Комисията от 23 април 2020 г. за извършване на износ на определени продукти при условие на представяне на разрешение за износ (ОВ L129, 24.4.2020 г.)

санитарна криза и свързаните с нея ограничения на движението на стоки и пътници, Комисията се ангажира и в дългосрочен план да допринася за по-добрата свързаност със Западните Балкани, премахвайки структурните пречки на границите между ЕС и Западните Балкани. Комисията публикува също така Указание⁸ относно въвеждането на **временните ограничения за пътуване**, приложими за всички неналожителни пътувания до ЕС от трети държави, включително относно гражданите на трети държави, които са принудени да останат в ЕС по-дълго, отколкото им е разрешено.

Сътрудничеството между ЕС и Западните Балкани и подкрепата от ЕС **далеч надхвърлят това, което другите партньори са предоставили на региона**, и отразява утвърждаването на региона в стратегически план. Институциите на ЕС водят интензивни комуникационни кампании, които отразяват предоставянето на помощ от ЕС, публикуват на място съвместно с държавите от ЕС пресматериали в подкрепа на кампаниите под надслов „Стойте си у дома“ и допринасят за разпространението на фактическа информация относно COVID-19. В това отношение трябва да се противодейства публично и решително на опитите за невярно представяне на първоизточника на кризата и на усилията за справяне с нея, като същевременно се засили сътрудничеството в подкрепа на свободата на словото и свободата на медиите.

III. След COVID-19 — икономически и инвестиционен план за възстановяване

Западните Балкани ще се нуждаят от постоянна подкрепа, **за да се справят с последиците от кризата, предизвикана от COVID-19**. След като текущите мерки за овладяване на пандемията от COVID-19 бъдат постепенно премахнати, ще започне нова фаза на тясно сътрудничество с цел преодоляване на тежките социално-икономически последици от кризата. По-късно тази година Европейската комисия ще представи **икономически и инвестиционен план за региона**.

Планът ще включва **значителен инвестиционен пакет за региона**. На 2 май 2018 г. Комисията предложи за периода **2021—2027 г** общ пакет за Инструмента за предприсъединителна помощ III в размер на 14,5 милиарда евро, най-голямата част от които е предназначена за Западните Балкани. Комисията предвижда да се **удвои размерът на предоставяните безвъзмездни средства** чрез инвестиционната рамка за Западните Балкани с цел да се подпомогнат развитието на частния сектор, свързаността, цифровизацията, зелената програма и социалните инвестиции. Тя също така предвижда значително увеличаване на **финансовите гаранции в подкрепа на публичните и частните инвестиции** в региона чрез специалния **гаранционен инструмент по линия на инвестиционната рамка за Западните Балкани**.

Екологичният преход и цифровата трансформация ще играят централна роля за възобновяването и модернизирването на икономиките на държавите от Западните Балкани. Инвестициите в чисти и цифрови технологии и способности, заедно с кръговата икономика, ще спомогнат за създаването на работни места и растеж. Ще бъде предоставена подкрепа и за повишаване на **конкурентоспособността** на икономиките на държавите от Западните Балкани, за **по-добра свързаност между тях в рамките на региона и с ЕС**, както и за подпомагане на Западните Балкани да се **подготвят за цифровата ера**. Ще бъде предоставена подкрепа за икономика в интерес на хората, включително чрез сътрудничество в областта на **образованието** и

⁸ C(2020) 2050 final.

здравеопазването, не на последно място за изграждане на устойчивост на здравните системи, както и в областта на **социалната закрила и приобщаването**, равните възможности, достъпа до пазара на труда, по-конкретно чрез повече активни политики по заетостта, **справедливи условия на труд**, наред с другото чрез подкрепа за засилването на социалния диалог, културата и научните изследвания и иновациите.

Ще бъде поставен силен акцент върху **транспортните и енергийните връзки**, които са от решаващо значение за икономическото развитие и на региона, и на ЕС. Тази година ЕС възнамерява да предложи пакет от 135 милиона евро⁹ за финансирането на шест допълнителни инфраструктурни инвестиционни проекта по линия на програмата за свързаност на Западните Балкани. С тези средства **ЕС ще надвиши поетия през 2015 г. ангажимент за предоставяне на 1 милиард евро под формата на безвъзмездни средства от ЕС за програмата за свързаност до 2020 г.**, което на свой ред ще привлече почти 4 милиарда евро за 45 инфраструктурни инвестиции за свързване на региона с приоритетните оси на трансевропейските транспортни мрежи (TEN-T) и проектите на Енергийната общност от взаимен интерес. Активното регионално сътрудничество в контекста на Енергийната общност и инициативата за енергийна свързаност в Централна и Югоизточна Европа са добра основа за ускоряване на инвестициите в тези енергийни връзки, както и в проекти за енергия от възобновяеми източници и енергийна ефективност.

ЕС ще продължи да обръща специално внимание на **предизвикателствата, пред които са изправени младите хора**, особено що се отнася до перспективите за работа, неравенството и оставането на младите таланти в региона, с цел **предотвратяване на „изтичането на мозъци“ и справянето с други демографски предизвикателства** за региона. **От 2018 г. насам финансирането по линия на програма „Еразъм+“ за региона бе удвоено** (надхвърляйки 65 милиона евро), като успоредно с това бе поставен по-силен акцент върху професионалното образование. В бъдеще акцентът върху цифровите умения, научните изследвания и предприемаческите умения ще бъде допълнително засилен с цел младите хора да имат необходимите качества за икономическа реализация и успех в ерата на цифровите технологии.

Вследствие на пандемията от COVID-19 особено ясно изпъкна значението на правилното функциониране на **единния пазар** на ЕС като основен елемент на нашия **просперитет и устойчивост**. По същия начин се открие високата степен на социално-икономическа взаимозависимост между ЕС и икономиките от Западните Балкани, както и в рамките на самия регион. Ето защо ще бъде от решаващо значение **икономиките на Западните Балкани да се свържат по-ефективно — в рамките на региона и с ЕС**. Това изисква по-силна ангажираност от страна на всички партньори от Западните Балкани за задълбочаването на приобщаващата регионална икономическа интеграция и за **развитието на общ регионален пазар**, съгласно договореното, въз основа на достиженията на правото на ЕС и при спазване на ангажиментите на ЕС, които също **ще увеличат инвестиционната привлекателност на региона**.

Регионалните организации — Съветът за регионално сътрудничество, Транспортната общност, Енергийната общност и Централноевропейската зона за свободна търговия

⁹ Освен това ще бъдат предоставени 65 милиона евро за подкрепа на подготовката и изпълнението на проекти по линия на инвестиционната рамка за Западните Балкани. С това размерът на пакета за свързаност от 2020 г., финансиран от ЕС, ще достигне 200 милиона евро.

— играят важна роля в това отношение. Финансираните от ЕС проекти също изиграха ключова роля за намаляване на пречките пред търговията¹⁰.

Всички посочени мерки за подкрепа имат едни и същи цели: превръщането на Западните Балкани във **функциониращи пазарни икономики, които са в състояние да се интегрират пълноценно в единния пазар на ЕС**, подобряването на бизнес средата и инвестиционния климат, с което да се допринесе за увеличаването на търговските потоци в региона и с ЕС¹¹, за създаването на работни места и възможности, така че да се ограничи „изтичането на мозъци“ от региона. Ето защо настоящата криза не трябва да отклонява вниманието от основните структурни слабости, като например високата безработица (особено сред младите хора), слабото участие на пазара на труда (най-вече на жените), несъответствието между предлаганите и търсените умения на пазара на труда, недостатъчната социална закрила, слабата производителност и конкурентоспособност на селското стопанство, недиверсифицираните енергийни доставки и ниската енергийна ефективност. Добре утвърденият икономически и финансов диалог, основан на **програмите за икономически реформи** на партньорите, продължава да бъде важна рамка за напътстване и подкрепа на макроикономическите и структурните реформи.

Целта на икономическия и инвестиционен план ще бъде да **се стимулира дългосрочното възстановяване**, да се засили икономическият растеж и да се подкрепят реформите, необходими за постигането на напредък по пътя към членството в ЕС. Икономическият и инвестиционен план ще се опира и ще бъде в съответствие с приоритетите, определени от Европейската комисия за собствената ѝ работа в периода 2019—2024 г.

IV. Осъществяване на основните реформи

Възстановяването от настоящата криза ще бъде ефективно само ако **държавите продължат да изпълняват ангажиментите си за реформи** и постигат осезаеми резултати при осъществяването им. Това е от решаващо значение за реализирането на тяхната европейска перспектива. В допълнение към постоянните икономически реформи това изисква **по-силен акцент върху върховенството на закона, функционирането на демократичните институции и публичната администрация**.

Изключително важно е да се утвърди **върховенството на закона във всичките му аспекти**. За това са необходими независима и ефективна съдебна система, стабилни резултати в борбата с корупцията, организираната престъпност и тероризма, както и ефективна защита на основните права, включително свободата на словото и свободата на медиите. По-конкретно, от изключително значение е извънредните мерки, предприети по време на кризата, да не подкопават основните принципи и ценности и да бъдат пропорционални, временни и подлежащи на демократичен контрол.

¹⁰ Така например, системата за обмен на акцизни данни беше модернизирана, за да се гарантира ранната електронна идентификация на камионите, превозващи стоки от първа необходимост, и съобщаването им на граничните контролно-пропускателни пунктове, за могат камионите да преминат границите, използвайки зелените ленти).

¹¹ Във връзка с това на 3 април Комисията предложи срокът на действие на автономните търговски мерки, прилагани от ЕС спрямо държавите от Западните Балкани, да бъде удължен с още 5 години до края на 2025 г. (COM(2020) 135 final, 2020/0051 (COD))

Като се има предвид вече съществуващото широкообхватно сътрудничество, от съществено значение е да се осигури постоянна и активна ангажираност чрез съвместни и взаимно договорени действия в областта на **сигурността**, включително за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и в сферата на **миграцията и управлението на границите**. Основните приоритети продължават да бъдат **укрепването на демократичните институции и приобщаващите демократични процеси**. **Реформата на публичната администрация** е от съществено значение за подобряване на управлението на всички равнища. Това означава повече прозрачност и отчетност, добро управление на публичните финанси и професионални администрации. Всички изброени по-горе елементи са основополагащи за постигането на устойчиво икономическо възстановяване.

Комисията остава твърдо ангажирана да подкрепи региона при осъществяването на тези реформи. По-късно тази година в съобщение на Комисията ще бъдат изложени допълнителни мерки.

Предизвиканата от COVID-19 криза е изпитание за нашата солидарност и решителност, но също и повод да покажем ясно съвместната си работа като европейци с обща съдба. Във връзка с това съзнаваме, че партньорите от Западните Балкани ще трябва да намерят своето място в предстоящите дискусии относно бъдещето на Европа. Заедно ще преодолеем тази криза и ще се възстановим. И също заедно ще продължим да укрепваме това сътрудничество, за да помогнем на нашите партньори да изпълнят изискванията за членство в ЕС.

**